

O IMAGINE A REȘEDINTELOR LUI CAROL I DE HOHENZOLLERN ÎN ISTORIOGRAFIA FRANCEZĂ

Mădălina Nițlea
Muzeograf
Muzeul Național Cotroceni

Istoriografia franceză – una dintre cele mai prestigioase – a reușit nu de puține ori să se ocupe și de istoria românilor.

Imaginea domniei lui Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen în istoriografia franceză este interesant de urmărit știind că primul nostru rege era prusac dar cu mult sânge francez, iar relațiile cu Franța aveau să determine numeroase evenimente ale României.

A ne întreba de obiectivitatea istoriografiei franceze în ceea ce ne privește este ca și cum am spune că deținem adevărul absolut¹. În istorie nu există un singur adevăr, fiecare istoric încearcă să și-l justifice, uneori să îl impună pe al său.

Adesea „spațiul străin” este prins într-un proces de mitificare. Este foarte interesant să vedem, în ce măsură această reprezentare a „străinului” sau a „străinătății” este tributară unei anumite opțiuni ideologice, amestec de idei și sentimente istoric reperabile.

Studiul imaginii altuia – alteritatea – poate apărea ca o mitificare a timpului istoric.

Imaginea celuilalt este una din formele cele mai înalte și mai fidele ale cunoașterii istorice în general.

Prin relații directe politice, economice, culturale, religioase și de altă natură, prin relații și legături indirecte, mijlocite de alte țări, popoare și culturi, popoarele își formează imaginea unele despre cealaltă. Nu putem vorbi despre o imagine fixă, imobilă, formată o dată pentru totdeauna. Ea se află într-o permanentă evoluție.

Dacă pe plan individual, a scrie despre Altul, înseamnă a te defini, pe plan colectiv, a zice Altul, sugerează defulări sau compensații, justifică mirajele și fantezmele unei societăți.

Se poate spune că originea lui Carol² ar fi legitimat România pe plan internațional? Și da și nu. România era creată la venirea regelui Carol pe pământ românesc, ceea ce s-a întâmplat ulterior a fost emanciparea și consolidarea ei.

¹ „Națiune de origine latină, România are dreptul la toată simpatia franceză” (Vezi Henri Le Pointe, *La Roumanie moderne*, Paris, Joune et Cie, 1910, p. II).

² Carol de Hohenzollern are o dublă ascendență. Să începem cu linia prusacă. Familia Hohenzollern-Sigmaringen era de altfel una dintre cele mai vechi case domnitoare europene. Carol de Hohenzollern se născuse la Sigmaringen la 8/20 aprilie 1839 și era cel de-al doilea fiu al Prințului Carol Anton de Hohenzollern-Sigmaringen. Cealaltă ascendență era franceză, prin mama sa, principesa Joséphine, fiica marelui duce de Bade, Charles-Louis Frédéric și a mării ducese Stéphanie de Beauharnais, iar mama tatălui său Antonette, născută Murat era fiica fratelui celebrului mareșal napoleonean Joachim Murat, regele Neapolelui.

Soluția aducerii unui Prinț străin pe tronul Principatelor nu a fost o idee nouă pentru români. Au existat mereu jocuri de împărțire și reîmpărțire teritorială. Franța are o atitudine pozitivă față de dorința românilor de emancipare la 1859 și de asemenea se implică având un rol major în aducerea pe tronul țării a principelui Carol.

Cine este Carol? Descrierile celor doi regi (Carol și Elisabeta) sunt interesante și de asemenea un izvor pentru istoriografia românească. Se surprinde latura severă a lui Carol dar și puterea sa de dominație pentru cei din jur. Am putea spune că istoriografia franceză subliniază în bloc că a fost omul providențial pentru România sfârșitului de secol al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

Un aspect mult dezbătut a fost momentul deplasării la Constantinopol a lui Carol din octombrie 1866 – scena investiturii. Istoricii francezi au apreciat demnitatea prințului, deducând de aici evoluția ulterioară a Principatelor.

O situație delicată a reprezentat-o „chestiunea evreiască”. Francezii ei înșiși în spatele măștii democrației ascund un antisemitism evident poate mai puternic decât al românilor.

Unii susțin că poporul român este pașnic, că aici întâlnim foarte multe rase. Poporul român nu este fanatic, este religios dar este tolerant.

Alte voci incriminează situația evreilor din Principate, considerând că modificarea articolului 7 din Constituție nu a fost o soluție prea bună pentru emanciparea evreilor.

În ceea ce privește condiția sa de suveran, lucrările franceze subliniază că principala reședință domnească (regală), cea din Calea Victoriei nu a corespuns idealurilor lui Carol. Tocmai de aceea și-a construit Peleşul.

Așadar perioada domniei lui Carol I (1866–1914) așa cum rezultă ea din scrierile franceze cu toate detaliile sale legate de reședințe, mod de acțiune sau simplă descriere mi se pare interesant de studiat.

Istoricii mai vechi și mai noi, călători în Țările Române deschid uneori noi orizonturi în tălmăcirea istoriei.

La intrarea în București în 1866, Carol I de Hohenzollern a fost primit cu mare onor în fața unei „case sumbre”. Mirat, se pare că ar fi întrebat „Ce este cu această casă?”. Vizibil jenat generalul Goleșcu i-ar fi răspuns: „Acesta este palatul domnesc”³. Pentru Carol, imaginea era dezolantă: sub ferestrele palatului se adăpostiseră țigani, iar porcii se tăvăleau prin noroi. Nemulțumirea și tristețea se pare că puseseră stăpânire imediat pe viitorul rege al României⁴.

Cu toate acestea Carol I va locui cea mai mare parte a vieții sale în acest Palat (zis cel „din Calea Victoriei”), succesorul său Ferdinand va alege Cotrocenii, iar Carol al II-lea se va reîntoarce în vechiul Palat⁵.

„Palatul din Calea Victoriei”, principalul Palat regal din București la origini a fost o casă particulară a familiei Goleșcu, ridicată la 1815. Se povestește cum tatăl lui

³ André Bellessort, *La Roumanie contemporaine*, Edit. Perrin, Paris, 1905, p. 77.

⁴ Ibidem, p. 77.

⁵ Paul Morand, *Bucarest*, Paris, ed. reeditată, 1990, p. 102.

Paul Morand (1888–1976) – scriitor francez s-a interesat foarte mult de istoria românilor.

Constantin Goleșcu⁶ venit în vizită la fiul său s-a mirat de grandoarea clădirii și nu înțelegea cum va putea fi iluminată. Fiul i-ar fi răspuns: „Tată eu am construit pentru viitor”⁷.

Casa particulară a familiei Goleșcu, fusese folosită rând pe rând, ca școală militară, cazarmă, spital-comadament și în cele din urmă ca reședință princiară⁸.

În 1832, aceste case clădite pentru viitorime cum spusese Dinicu Goleșcu, trec în proprietatea statului care instalează în ele „Sfatul Administrativ”.

În 1837 Alexandru Ghica Vodă face din această casă locuința sa personală, denumind-o „Curte Domnească”.

În timpul lui Gheorghe Bibescu și a fratelui său Barbu Știrbei care locuiau în palatele lor proprii, unul în casa Brâncoveanului, celălalt în palatul său din Calea Victoriei, foloseau „fosta casă Goleșcu” drept palat pentru primiri oficiale.

Aici a fost primit și domnitorul Al. I. Cuza la sosirea sa în București în 1859 și tot aici a și abdicat la 11 februarie 1866. Locotenența domnească compusă din generalul Nicolae Goleșcu, colonelul Nicolae Haralambie și Lascăr Catargiu s-a aflat tot în acest palat până la alegerea lui Carol I.

Viitorul rege al României a fost primit aici, la 10 mai 1866. Așa cum aminteam la începutul articolului, la prima vizită în casa Goleșcu, Carol I a fost surprins de dimensiunile reduse ale acesteia, Palatul Domnesc din București fiind departe de a corespunde unei reședințe pentru suveranul unei națiuni de cinci milioane de suflete⁹.

Palatul din Calea Victoriei va deveni reședința de iarnă a familiei regale din luna noiembrie până în luna iunie¹⁰.

Acest palat se compunea din trei mari corpuri. Primul corp, din stânga era vechea casă boierească care deja servise ca reședință domnitorilor Alexandru Ghica și Al. I.

⁶ Constantin Goleșcu (1774–1830) – cunoscut și sub numele de Dinu Goleșcu, mare boier muntean, cărturar desăfoară o bogată activitate culturală. Opera: *Însemnare călătoriei mele. Constantin Radovici din Golești, făcută în anul 1824, 1825, 1826*, Buda, 1826; *Adunare de tractaturile ce s-au urmat între prea puternica Împărăție a Rusiei și Înalta Poartă care sunt pe seama Prințipaturilor (1777–1826)*, etc.

⁷ Vezi Ulysse de Marsillac, *Bucureștii în veacul al XIX-lea*, București, Edit. Meridiane, 1999, p. 162.

⁸ Ulysse de Marsillac (1821–1877), publicist francez, profesor de limba franceză la liceul Sf. Sava și apoi la facultatea de litere din București. A fondat următoarele jurnale: „La voix de la Roumanie”, „Le moniteur roumain”, „Le Journal de Bucarest”. Opera: *Leçons de littérature*, București, 1859; *De Pesth à Bucarest. Notes de voyage*, 1869; *Histoire de l'Armée roumaine*, 1871; *Etudes sur la Roumanie*, 1871; *Guide du voyageur à Bucarest*, 1872, etc.

⁹ În casa familiei Goleșcu se desfășoară mai multe activități. Ion Heliade Rădulescu întocmește gramatica tipărită la Sibiu. Se deschide o bibliotecă și un cazinou. În catul de jos al casei a funcționat librăria germanului Walbaum, care a trecut mai târziu în stăpânirea lui C.A. Rosetti, stabilindu-se acolo și un cabinet de lectură destul de frecventat. (Vezi Emanoil Hagi-Mosco, *București. Amintirile unui oraș. Ziduri vechi. Ființe dispărute*, București, Edit. Fundației Culturale Române, 1995, p. 24).

¹⁰ André Bellessort, op. cit., p. 77; Ulysse de Marsillac, op. cit., p. 165.

¹¹ Vezi Frédéric Damé, *Bucarest en 1906*, București, Socec și CR Editours, 1907, p. 420.

Frédéric Damé (1849–1907) – Profesor și jurnalist francez a venit în România în mai 1972, desfășurând aici o bogată activitate gazetărească. Concomitent se interesează de trecutul istoric al poporului român. Printre alte lucrări elaborate pe parcursul anilor, realizează și sinteza *Bucarest en 1906*, lucrare amintită mai sus. În 1873 fondează „La Roumanie” primul jurnal francez de mare format care apărea la București. În același timp fondează la Paris, revista „La Roumanie contemporaine”.

Cuza și adăpostea acum la etaj apartamentele Regelui și ale Reginei, bibliotecile, saloanele și cabinetele de lucru; la parter se găseau cancelaria și camerele de recepție ale casei civile și militare. Al doilea corp al Palatului, din centru, era o construcție nouă care adăpostea acum marile saloane de festivități; la parter întâlneam sufrageria, la etaj găseam o superbă scară de marmură, salonul de festivități și sala tronului.

Cel de-al treilea corp, situat în dreapta, de o dată mai recentă servea corpurilor de gardă iar la etaj întâlneam dormitoarele destinate familiilor princiere. (În aceste dormitoare au fost „cazați” împăratul Frantz Ioseph și regele Alexandru al Serbiei)¹¹.

Strada care mărginea cândva partea sudică a palatului a dispărut și în locul ei se află o mică grădină. Fațada cu coloane și basoreliefuli – coloane de cărămidă și basoreliefuli din ipsos – este acoperită de un strat gros vopsit în ulei de culoare gri. Curtea este luminată noaptea de numeroase lampadare cu gaz¹².

Ușa mare, ușa principală de intrare în Palat este din lemn de stejar sculptat și prevăzută cu geamuri. Toate sculpturile din lemn vechi de stejar, care constituie principalele ornamente ale Palatului sunt opera lui Martin Stöhr¹³.

În afara gârzii de onoare, un elvețian în livrea domnească, un negru îmbrăcat într-un elegant costum oriental și câțiva valeți de curte stau mercur la intrarea palatului.

În capătul holului de la intrare se află o scară mare fiind marcată de o draperie de catifea roșie cu franjuri aurii, luminată de un felinar înalt de sticlă care se aprinde pe acoperiș. La primul etaj se află Sala Tronului „o cameră foarte mare îmbrăcată în catifea stacojie și strălucind de ornamente aurii. Bolta are desenată o frescă total nepotrivită. Tronul este foarte frumos.

Baldachinul este din catifea stacojie, cu draperii bogate din același material, împodobite cu ciucuri grei de aur și dublate cu satin alb.

Interiorul baldachinului este din satin alb brodat cu steluțe de aur. Un mare număr de lustre aurite, oglinzi uriașe, două sobe monumentale din faianță ornate cu o rețea de aur, sunt principalele decorațiuni ale acestei săli, care nu se deschide decât pentru balurile de la Curte și pentru marile ceremonii¹⁴.

La etajul I mai întâlnim salonul albastru decorat cu acoarelele lui Preziosi și unde putem admira două bufete Boule foarte frumoase; salonul alb și auriu în stilul Ludovic al XV-lea; salonul chinezesc al cărui tavan este pictat în manieră chinezească; pereții acoperiți de goblenuri iar vase mari și cupe din porțelan de China, trepiede, cutii din sifed și lemn de abanos întăresc atmosfera orientală.

Printre încăperile remarcate în mod deosebit de istoriografia franceză se disting biblioteca și cabinetul de lucru al prințului Carol I¹⁵. Biblioteca este bogată conținând lucrări de artă, de istorie militară, de istorie, de literatură. Cabinetul de lucru al prințului

¹¹ Ibidem, p. 420–421.

¹² Ulysse de Marsillac, op. cit., p. 165.

¹³ Martin Stöhr (1819–1896), ebenistul Curții Domnești, apoi Regale a României, realizator al decorului sculptat și al mobilierului Palatului din București și al unor piese de la Castelul Peleş din Sinaia.

¹⁴ Ulysse de Marsillac, op. cit., p. 166.

¹⁵ Ibidem, p. 167–168; F. Damé, op. cit., p. 422.

Carol I, decorat sobru adăpostește frumoase lambrirui din stejar – lucrare a lui Martin Stöhr, numeroase tablouri reprezentând portrete de familie (Ex. Alteța sa Regală Mama Principelui României) sau priveliști, scene din România, unele fiind opere ale artiștilor români, bronzuri artistice, panoplii, ornamente orientale.

Alte încăperi remarcate sunt salonul de muzică al Reginei prin superbe picturi reprezentând personaje princiare și vestibulul salonului de recepții – un adevărat muzeu de artă¹⁶. În acest ultim spațiu remarcabile sunt porțile din bronz și marmură și numeroasele opere de artă: un grup al sculptorului Stark reprezentând pe Regina Elisabeta îngrijind un rănit, două busturi ale lui Hegel înfățișând Regele și Regina și două portrete oficiale ale Regelui și Reginei opere ale lui Jean Lecomte du Nouy¹⁷.

Alături de descrierea principalelor reședințe princiare, istoriografia franceză consemnează și aspecte ale ceremonialului de la Curtea Regală.

Aparținând unei familii europene cu vechi tradiții, Carol I cunoaștea dispozițiile privind prezența autorităților, onorurile și eticheta ceremoniilor. De altfel domnitorii români stabiliseră și ei anumite reguli pentru solemnitățile publice, laice și bisericești.

În anul 1872 și 1882 aveau să se publice câte un ceremonial al curții României și respectiv al Curții Regale a României cu detalii asupra solemnităților și primirilor oficiale, solemnități religioase și serbări de la Curte¹⁸.

Serviciul Curții se împărțea în Casa Civilă și Casa Militară a Regelui precum și Casa Reginei¹⁹. Mareșalul Curții și al Casei Regale era primul demnitar, supraveghea Serviciul Curții, primea și comunica ordinele Regelui pentru ceremonii, serbări sau primiri.

Casa Civilă a regelui se compunea dintr-un administrator al domeniilor Coroanei care după 1884 este M. Kalindéro, dublat în același timp de mareșalul Curții, de un secretar, un director al reședințelor regale, un casier, un bibliotecar, doi contabili.

Casa militară este formată dintr-un general de brigadă, șef al casei militare și 6 ajutoare.

Casa Reginei era constituită de marea doamnă a Curții, două doamne de onoare și un secretar.

Casa prințului și a Prințesei era formată dintr-un general al Curții, o doamnă de onoare, o guvernantă a copiilor și un guvernator al prințului (viitorul rege Carol al II-lea)²⁰.

Privind solemnitățile de primire, corpul diplomaților străini era primit de Rege înaintea autorităților statului care și acestea din urmă la rândul lor aveau o ordine ierarhică – mai întâi Clerul, apoi Guvernul, urmau Senatul și Adunarea Deputaților și Curtea de Casație.

¹⁶ F. Damé, op. cit., p. 422.

¹⁷ Emil André Lecomte de Nouy (1844–1914) – arhitect, restaurator, elev al lui Viollet le Duc, venit în România în 1875 a restaurat numeroase monumente.

¹⁸ Ulysse de Marsillac, op. cit., p. 168–171; Vezi Dorina Tomescu, *Aspecte ale ceremonialului de la Curtea Regală în timpul lui Carol I* în „România liberă” din 26 mai 2001.

¹⁹ Vezi F. Damé, op. cit., p. 424.

²⁰ Ibidem, p. 424.

O primire de ambasador la Curtea României se realiza cu cel mai mare fast²¹. Toate primirile erau publicate conform unor formulare în Monitorul Oficial. Aici, în acest formular se specifica ziua, ora, ceremonialul de primire la Palat și dacă era un reprezentant al unei țări străine se specificau condițiile prin care persoana prezenta scrisorile de acreditare pe lângă Alteța Sa în calitate de Reprezentant.

Reprezentantul diplomatic trebuie să informeze Ministerul Afacerilor Externe fie printr-un secretar al Reprezentanței, fie printr-o scrisoare despre sosirea sa. Trebuie să solicite ziua și ora pentru a-l vizita și a-i încredința copia scrisorilor de acreditare, urmând ca Alteța sa să fixeze ziua audienței, Mareșalul Curții să-l prevină pe Ministrul Afacerilor Străine care la rândul său îl va informa de diplomat.

Aducerea diplomatului la Palat implica un întreg ceremonial. În ziua fixată pentru audiență, un aghiotant al Alteței sale se duce cu două trăsuri de la Curte și cu doi valeți în costum de gală la locuința diplomatului, conducându-l la Palat, unde garda va prezenta onorul.

Diplomatul condus de aghiotant este introdus în salonul de primire unde se află Mareșalul Curții și corpul militar al Alteței Sale. Diplomatul și personalul său sunt invitați să intre în apartamentul Alteței Sale, Ministrul Afacerilor Străine stând în stânga Regelui, iar Corpul Civil și cel militar rămânând în spate. După încheierea întrevederii, reprezentantul diplomatic este condus cu același ceremonial.

Reprezenții diplomati care sosesc în România cu scrisori de acreditare le înmânează Mareșalului Curții, iar cei care nu dețin aceste scrisori de acreditare și vor să fie prezentați Prințului și Prințesei, se vor adresa consulilor țărilor de unde provin. Aceștia din urmă vor cere o audiență pentru reprezentanții diplomați mareșalului Curții sau Doamnei de onoare a Prințesei urmând ca audiența să fie solicitată Prințului sau Prințesei.

Diplomatul sau Consulul General care dorește ca aniversarea onomasticii Suveranului să fie oficial sărbătorită comunică Ministrului Afacerilor Străine ziua și ora Te Deum-ului cântat cu această ocazie²².

De asemenea nimeni nu are dreptul să dedice o carte, să ofere vreun obiect Prințului sau Prințesei fără o autorizație prealabilă. Petițiile care sunt adresate Prințului sau Prințesei trebuie depuse la Biroul de reclamații aflat în curtea Palatului. În fiecare duminică, de la ora unu la ora trei Prințul primește fără scrisori de audiență, funcționarii și persoanele importante care au fost prezentate²³. Negustorii care doresc să obțină titlul de furnizori ai Curții sunt obligați să facă o cerere către mareșal, urmând să primească un brevet care-i autorizează să afișeze emblema princiară pe acte, facturi.

²¹ Ulysse de Marsillac, op. cit., p. 168–171.

²² O importanță deosebită o aveau solemnitățile religioase. Acestea aveau loc cu prilejul zilelor de 1 ianuarie (Sf. Vasile), de Bobotează, de Paști, Sf. Constantin și Elena care era și hramul Bisericii Mitropolitane a Capitalei, de Crăciun și de aniversările Familiei Regale sau de 10 mai.

Exista și un anume protocol pentru prezentări și prânzuri de gală, baluri și serate, doliul curții, înscrieri în audiențe, petiții adresate Regelui și Reginei, călătorii și vânători regale.

²³ Existau două registre depuse în salonul aghiotanților unde se înscriseră semnăturile acelor care neputând fi primiți de Altețele Sale, doreau să facă cunoscut suveranilor faptul că au venit să le exprime omagiile lor. În fiecare săptămână suveranii priveau aceste registre.

Ținuta impusă la înfățișare la Curte, la audiențe era pentru bărbați frac și cravată albă, iar doamnele sunt primite în rochie lungă și cu pălărie.

Dacă Palatul Domnesc (ulterior devenind Regal) – ca arhitectură nu a corespuns cerințelor lui Carol I, interesant că aceste câteva detalii asupra ceremonialului marchează o anumite situație și anume că eticheta de la Curte se integrează civilizației apusene, istoriografia franceză subliniind acest aspect.

O altă reședință regală era Palatul Cotroceni. Și aici părerile sunt împărțite. F. Damé este de acord cu faptul că Palatul Cotroceni era reședința de primăvară și de toamnă a Regelui și a Reginei²⁴; în schimb Ulysse de Marsillac o considera reședință de vară pentru „domnitorii României”²⁵.

Se subliniază că Palatul Regal Cotroceni s-a ridicat la sfârșitul secolului al XIX-lea pe ansamblul mănăstiresc fondat de domnitorul Șerban Cantacuzino la sfârșitul secolului al XVII-lea: „Mănăstirea Cotroceni a fost fondată spre mijlocul secolului al XVII-lea de către prințul Șerban Cantacuzino. Într-o vreme, când familia acestuia era persecutată, el a căutat un refugiu în pădurea deasă care acoperea atunci dealul Cotrocenilor. A stat aici trei zile, expus celor mai mari pericole și plin de credință a promis Fecioarei Maria că dacă îl va salva, el va construi un edificiu magnific în locul capelei umile care se adăpostea sub arbori. Dorința i-a fost îndeplinită și Providența l-a urcat pe tronul Valahiei. Credincios promisiunii sale, el a construit mănăstirea pe care o vedem astăzi și a închinat-o Muntelui Athos. A înzestrat-o cu mari bogății, astfel încât ea a devenit una dintre cele mai bogate din Țara Românească. În luna august, de Sfânta Maria, mănăstirea era deschisă tuturor pelerinilor, se puneau mesele pentru ospăț grandios la care erau poftiți toți cei care veneau aici. Era una din obligațiile impuse călugărilor și care amintea de obiceiurile patriarhale ale vechii României. Pe pașiștile înflorite, tinerii din împrejurimi veneau să danseze în acordurile muzicii lăutărești, dansurile lor atât de pitorești și naive. În fiecare sâmbătă, călugării erau obligați să pregătească colivă, pe care o împărțeau în mod egal sărmanilor, în amintirea agapelor pe care le făceau primii creștini printre mormintele tovarășilor lor”²⁶.

Pentru a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Ulysse de Marsillac surprinde ansamblul mănăstiresc Cotroceni într-o legendă: „...se înalță zidurile de cărămidă ale unei vechi mănăstiri, mai curând o citadelă decât un lăcaș de rugăciune. Sunt niște ziduri fără ferestre a căror albeață se detașează pe albastrul unui frumos cer de vară. O poartă mare, arcuită, permite intrarea într-o curte tristă și goală înconjurată de chilii, mănăstire tăcută unde păsările cerului și-au făcut casă. Printr-o altă boltă se pătrunde într-o curte mai mare, în mijlocul căreia se află o biserică construită, ca toate bisericile din Răsărit, în acel stil bizantin greoi și sumbru, un fel de tranziție între sobrietatea arhitecturii romane și măreția arhitecturii ogivale.

În stânga se zărește o scară monumentală care duce în apartamentele alese pentru reședința de vară a domnilor români. La dreapta, o rampă lină care se ridică de-a lungul zidului de apărare, duce sub o vastă cupolă, care servea, în timpul domniei, prințului

²⁴ Vezi F. Damé, op. cit., p. 422.

²⁵ Vezi Ulysse de Marsillac, op. cit., p. 153.

²⁶ Ibidem, p. 154.

Știrbei, de sufragerie de vară. De la înălțimea acestui chioșc, deschis din toate părțile, te bucuri de o priveliște încântătoare. În jur câmpia se întinde spre orizonturi nemărginite; la picioarele sale vezi șerpuind aleile umbroase și înmiresmate ale parcului pe care prințul Știrbei a pus să-l planteze și care este deja plin de arbori stufoși. Mai încolo Dâmbovița apare și dispăre, ca niște discuri argintii printre pomii înalți; și mai departe, în mijlocul uriașilor de verdeață se înalță cupolele metalice ale orașului București. Nimic mai proaspăt, mai calm și mai plăcut decât acest tablou care lasă să se odihnească privirea și cugetul²⁷.

La sfârșitul secolului al XIX-lea îl găsim pe arhitectul francez Gottereau însărcinat de către regele Carol, cu edificarea noii reședințe regale de la Cotroceni. Paul Morand desprinde o imagine negativă, văzând în lucrarea arhitectului Gottereau distrugerea vechiului Palat (înțelegând aici zidurile din cărămidă) lăsând să subziste în această „cetate semiregală” decât biserița²⁸. În continuare același autor descrie Cotrocenii în culori plastice: „alb ca o îmbrăcăminte țărănească, înconjurat de o broderie de iriși”, Cotrocenii domină Bucureștii²⁹.

Paul Morand iubește la Cotroceni fastul scării de marmură cu covorul albastru, iubește „severitatea hexagonală” a bibliotecii „du feu” a regelui și revistele englezești care alternează cu fotografiile de la 1900. De asemenea recunoaște tablourile lui El Greco, dar se întreabă cum au părăsit galeria spaniolă a lui Louis – Philippe în 1848 trecând în colecția regelui Carol. Tot la Palatul Cotroceni remarcă cum la fiecare colț al culoarului, personalul îmbrăcat în albastru și argintiu stă la pândă și te respinge către barajul format din doamnele de onoare și din ofițeri în fața sălii cu ziduri albe – sufrageria unde se aștepta regina³⁰.

Lucrările franceze subliniază deseori că Palatul Cotroceni situat la extremitatea vestică a orașului, în capătul marilor bulevarde, această veche mănăstire transformată „a devenit reședința prințului și prințesei României distingându-se prin pitorescul fațadelor exterioare dar și prin aranjamentul artistic al apartamentelor interioare, mai ales grație gustului desăvârșit și al talentului decorativ al Prințesei Maria”³¹.

Dacă imaginea reședințelor bucureștene ocupă un loc redus în istoriografia franceză, descrierea Castelului Peleş, reședința de la Sinaia a cuplului Regal este întâlnită pretutindeni.

Chiar pentru un francez obișnuit cu contrastele naturale din Franța, opoziția dintre București și Sinaia este surprinzătoare. Astfel își începea capitolul său despre Sinaia – Paul Morand³². În continuare același autor plăcut impresionat de regiunea

²⁷ Ibidem, p. 153–154.

²⁸ Paul Morand, op. cit., p. 103.

²⁹ Ibidem, p. 103. „Blanc comme un costume paysan, ceinturé d'une broderie d'iris, Cotroceni domine de ses terrasses les fumées et les brouillards de Bucarest. Il a heureusement gardé son ancien caractère de manoir fortifié, ses colonnes, de cloître engagées dans le mur mais encore, visibles, son grand porche que défend avec la canne de magicien, en ébène à pommeau d'argent, le suisse à la longue barbe blanche”.

³⁰ Ibidem, p. 103–104.

³¹ Vezi F. Damé, op. cit., p. 422.

³² Paul Morand, op. cit., p. 272.

Sinaia, în anul 1935, o descrie în culori plastice. Situată aproape de Predeal și de vechea frontieră ungurească, într-un cadru sălbatic, Sinaia este o sursă de liniște, prsopețime pe când Bucureștiul nu este decât zgomot și praf³³. Își amintește cu plăcere cum la Sinaia „și-a umplut plămâni de un aer minunat de munte, o lumină albastră și roșie scâldea căderea abruptă a brazilor; cum plecase pe jos, lăsând bagajele la hotel, uitând de tren; din cincizeci în cincizeci de metri printre ramurile lucind ca oțelul unei căști se observa o santinelă îmbrăcată în maron care se confunda cu frunzele toamnei, iar agenții de poliție erau din ce în ce mai numeroși, cum se apropia de palat”³⁴.

André Bellessort considera Sinaia „o mică Elveție” cu locuințe cochete dar păstrând o anume tentă orientală.

Găsim aici concerte ale țiganilor, fabrici și ferme, țărani, o școală model, legende cu Regele Regina, atelaje admirabile, poștalioane princiare, grădini și parcuri, turme de animale. Întâlnim o veche mănăstire refăcută: acoperiș ieșit în relief, ferestre cu vitralii pictate prin care se întrevește o lumină slabă, doar călugării par a fi cei de odinioară din vremea spătarului Cantacuzino³⁵.

Și leagănul dinastiei românești – castelul Peleş tot la Sinaia îl aflăm.

Pe de altă parte societatea de la Sinaia ne apărea ca cea mai amabilă din lume și cea mai franceză: doctori sau licențiați ai Universității din Paris, ingineri cu studii la l’Ecole Centrale sau la l’Ecole de mines, ofițeri formați la Saint-Cyr, medici ieșiți din spitalele franceze. În gări, în hoteluri, în saloane, pe străzi și pe poteci în franceză se râde, în franceză se vorbește, se cântă, se flirtează tot în franceză³⁶. La același autor întâlnim și descrierea împrejurimilor regiunea Sinaia: Fabricile în Azuga, Școala pentru copii din Bușteni, hotelul din Bușteni, crescătoriile de păstrăvi, dar nimic nu se compară cu Peleşul considerat Versailles-ul sau Saint Claud-ul regalității românești³⁷.

Așadar familia regală își petrecea vara la Castelul Peleş, la Sinaia nu departe de frontiera de la Predeal.

Inițial, Regele, a întreprins „o excursie” la mănăstirea Sinaia (ridicată de Mihai Cantacuzino la mijlocul secolului al XVII-lea, botezată Sinaia în amintirea unei călătorii în Țara Sfântă) în august 1866, însoțit fiind de D.A. Sturdza, dr. Davila și alți apropiați. Impresionat de măreția și farmecul regiunii, Regele Carol a hotărât amenajarea aici a unui Palat Regal.

Această rezidență princiară construită în stilul Renașterii germane, dominată de munți și înconjurată de o natură încântătoare este opera unui arhitect vienez. Începută în 1871, construcția va fi întreruptă în timpul Războiului de Independență, dar va fi terminată în 1883³⁸.

Arhitectura impresionabilă și un interior mobilat cu o bogăție și un gust excesiv, fac din castel o minune a arhitecturii moderne. Vizitând castelul, André Bellessort reține

³³ Ibidem, p. 272.

³⁴ Ibidem, p. 272–273.

³⁵ Vezi André Bellessort, op. cit., p. 8–9.

³⁶ Ibidem, p. 6–9.

³⁷ Ibidem, p. 8–9.

³⁸ F. Damé, op. cit., p. 423; A. Muzet, op. cit., p. 78–87.

cum majordomul saxon îi tot repeta: „C'est du veieil allemand Monsieur, c'est tout à fait comme cela chez nous!”³⁹. Întâlnești aici mobile care au aparținut vechilor castele feudale germane, șeminee, lambriuri de stejar, vitralii, turnulețe, ziduri care transformă palatul într-un adevărat muzeu; un salon turcesc, un boudoir Ludovic al XV-lea, o sală de festivități maură, la etaj camerele pentru doamnele de onoare – Que de styles, mon Dieu! Și totuși predomină stilul Renașterii germane.

Autorul nostru caută îndelung stilul românesc. În afară de subiectele culese de V. Alecsandri, împrumutate din baladele naționale și ilustrate de Regină în salonul de muzică, André Bellessort are sentimentul că nu se află pe pământ românesc. Îl impresionează de asemenea imensul parc care înconjoară castelul, asemănător parcurilor englezești cu nota sa misterioasă⁴⁰.

Plecarea la Sinaia a familiei regale, de obicei în jurul datei de 10 mai constituia un adevărat eveniment.

Se desfășura după un anumit ceremonial, înștiințate fiind toate autoritățile județene și comunale, primirea înalților oaspeți urmărind un protocol fastuos.

La Peleş întâlnim o societate aleasă, de obicei Regele și Regina având foarte mulți invitați la prânz și la cină.

De altfel întreaga regiune Sinaia „mult dezvoltată și organizată” devenise o adevărată stațiune de vară pentru întreaga elită bucureșteană. Magistrați, miniștrii și foști miniștrii, diplomați, generali, deputați veneau să-și petreacă zilele de vară la Sinaia.

Istoricii francezi descriu de asemenea excursiile preferate de protipendadă în împrejurimi: muntele Cumpătul și Stâna Mare, vârful Piscul Căinelui, pescăria Cantacuzină, cascada Urlătoarea și vârfurile Caraiman și Omul⁴¹.

Analizând toate cele mai de sus ce observăm?!

Imaginea Castelului Peleş și a regiunii Sinaia se bucură de o lumină favorabilă în istoriografia franceză.

Un alt aspect important surprins de lucrările franceze este și faptul că palatele bucureștene nu au corespons idealurilor lui Carol, în consecință acestea suferind importante modificări. Într-o societate dominată de anumite cutume, cu timpul Carol I a reușit să imprime românilor eticheta curților princiare europene.

S-a vorbit în epocă de România ca de o „Belgie a Orientului” și de București ca un „mic Paris”, cu toate acestea gustul regelui Carol, stilul german a reușit să pătrundă într-o societate românească francofilă, aspect exemplificat de altfel prin multitudinea caselor din Sinaia construite în stilul german. Există omisiuni, clișee, inarvertențe, insinuări și exagerări și cu toate acestea istoriografia franceză poate fi considerată un adevărat izvor.

³⁹ „Totul este germanic Domnule. Totul este ca și la noi” (André Bellessort, op. cit., p. 10).

⁴⁰ Ibidem, p. 10–11.

⁴¹ Vezi Al. Muzet, *La Roumanie nouvelle*, Paris, Pierre Roger et e^e, 1920, p. 78–87. Alphonse Muzet, inginer francez a fost însărcinat cu anumite misiuni în Orient. Contactul cu România i-a prilejuit apariția studiului mai sus citat.

Se vorbește curent azi de integrarea României în Europa, în structurile euroatlantice. Un fapt este cert și anume că în istoriografia franceză mai veche, dar și cea nouă nu se desprinde ideea că România lui Carol I ar fi altundeva decât în Europa. Este adevărat o „Europă aproape de porțile Orientului” dar o Europă.

SUMMARY

An Image of the Residences of King Carol I of Hohenzollern, in the French Historiography

The French historiography – one of the most famous – has sometimes managed to make reference to the Romanian history. The image of the Romanian king Carol I is even more interesting, as he was of Prussian origin and he also bore French blood in his veins. The authoress is interested in the way the French historians have recorded images, facts, aspects of the royal ceremonies at the Romanian Court and connected to the royal residences.